

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKOG KANTONA
TUZLA

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION BOSNIA AND HERZEGOVINA
TUZLA CANTON
PEDAGOGICAL INSTITUTE OF TUZLA CANTON
TUZLA

G/Z

**KATALOG MATURSKOG ISPITA U
GIMNAZIJI**

Geografija/Zemljopis

Tuzla, 2019. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
1. CILJEVI MATURE	3
2. PODRUČJA I TEMATSKE OBLASTI ISPITA	4
3. ISHODI UČENJA PO NIVOIMA ZNANJA	5
4. STRUKTURA ISPITA	8
5. TEHNIČKI OPIS ISPITA	8
5.1. Trajanje ispita	8
5.2. Vrste zadataka i bodovanje	9
6. OPIS BODOVANJA	9
7. PRIMJER TESTA	9
8. PRIPREMA ZA ISPIT	17
8.1. Savjeti nastavnicima	17
8.2. Savjeti učenicima	17

UVOD

Maturalski/završni ispit u srednjoj školi (gimnazije) Tuzlanskog kantona proizilazi iz obaveze regulisane u članu 89. Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju ("Službene novine TK" broj 17/2011). Metodologija planiranja, organizacije i implementacije maturalskog/ završnog ispita je detaljnije definisana u Pravilniku o polaganju maturalskog ispita u gimnaziji, tehničkoj i umjetničkoj srednjoj školi na području Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK" broj 2/19).

Ispitni katalog za eksternu maturu iz geografije u gimnazijama Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu TK) je dokument kojim se bliže opisuje šta će se i kako ispitivati na eksternom dijelu maturalskog/završnog ispita iz ovog predmeta. Katalog sadrži sve potrebne informacije i detaljna pojašnjenja o obliku i sadržaju ispita. Njime se jasno određuje šta se od učenika očekuje na maturalskom ispitu iz Geografije.

Maturalski ispit iz Geografije se temelji na nastavnim sadržajima koje su učenici gimnazija izučavali tokom svog srednjoškolskog obrazovanja, uključujući i sadržaj izborne nastave. Svi sadržaji na ispitu iz geografije su grupisani u pet područja sa očekivanim obrazovnim ciljevima i ishodima, definisanim na tri nivoa znanja.

Predmetni ispitni katalog iz Geografije sadrži slijedeća poglavlja:

1. Ciljevi mature
2. Područja i tematske oblasti ispita
3. Ishodi učenja po nivoima znanja
4. Struktura ispita
5. Tehnički opis ispita
6. Opis bodovanja
7. Primjer testa
8. Priprema za ispit

Predmetni ispitni katalog navodi područja i tematske oblasti iz Geografije, kao i ishode učenja po tematskim oblastima i nivoima znanja. Katalogom je objašnjena struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način vrednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina. U posljednjem poglavlju dati su savjeti nastavnicima i učenicima koji će im pomoći u pripremi i izradi ispita.

1. CILJEVI MATURE

Ovim Pravilnikom se uređuje metodologija provjere znanja učenika gimnazija TK koja su stekli tokom poučavanja iz predmeta Geografija.

Ciljevi mature, prema Pravilniku o polaganju maturalskog/završnog ispita su:

- a) provjera dostignutog nivoa ishoda učenja u skladu sa nastavnim planom i programom gimnazija;
- b) stvaranje pretpostavki za nastavak obrazovanja.

Ovim ispitom se želi provjeriti kolika su znanja učenici usvojili i koliko su upoznati sa geografskim okruženjem u svijetu, kontinentu, državi ili regiji, zakonitostima koje vladaju u prirodi, uticajem čovjeka na okruženje kao i posljedicama tog djelovanja. Učenici trebaju da:

- formiraju naučni pogled na svijet;
- razvijaju stvarno geografsko znanje;

- razvijaju geografski način mišljenja;
- steknu praktične vještine i navike radi potpunog i ispravnog vladanja geografskim sadržajima;
- povezuju geografske činjenice, veze i zakonitosti;
- steknu sposobnost uočavanja kompleksnosti geografskog prostora;
- poznaju geografske pojmove;
- povezuju geografsko znanje sa znanjem iz drugih prirodnih i društvenih nauka;
- razvijaju sposobnost razlikovanja uzroka i posljedica nastanka geografskih fenomena i sposobnost prilagođavanja svoga djelovanja;
- razvijaju sposobnost prostorne predstave u svijetu i okolini s obzirom na kreativni prijem i svakodnevne informacije;
- pokazuju znanje i razumijevanje izabranih geografskih tema;
- poznaju glavne naučne zakonitosti u čovjekovom okruženju i razumiju prirodnu, kulturnu i političku raznovrsnost svijeta;
- razvijaju razumijevanje složenijih fizičkogeografskih i društvenogeografskih pojava i procesa;
- razumiju zakonitosti fizičkogeografskih i društvenogeografskih pojava i procesa kao i njihov uticaj na razvijenost pojedinih država;
- steknu sposobnost izdvajanja regija primjenom kriterijuma fizionomičnosti i funkcionalnosti cjeline;
- steknu pravilnu predstavu o položaju i mjestu države Bosne i Hercegovine u regionu, Evropi i svijetu;
- upoznaju fizičkogeografske i društvenogeografske odlike Bosne i Hercegovine;
- razvijaju patriotska osjećanja prema domovini Bosni i Hercegovini;
- steknu sposobnost proučavanja i istraživanja zavičaja i sposobnost za odlučivanje o njegovom razvoju.

2. PODRUČJA I TEMATSKE OBLASTI ISPITA

PODRUČJA PROVJERE ZNANJA			
Područje		Tematske oblasti	
I	Opšta geografija	1.	Uvod u geografiju s matematičkom geografijom i kartografijom
		2.	Fizička geografija
		3.	Društvena geografija
II	Regionalna geografija	4.	Regionalna geografija Evrope i svijeta
III	Geografija Bosne i Hercegovine	5.	Geografija Bosne i Hercegovine

3. ISHODI UČENJA PO NIVOIMA ZNANJA

TEMATSKE OBLASTI	ISHODI UČENJA PO NIVOIMA ZNANJA		
	NIŽI	SREDNJI	VIŠI
Uvod u geografiju s matematičkom geografijom i kartografijom	<ul style="list-style-type: none"> - Koristi geografske pojmove i terminologiju; - definiše predmet proučavanja, značaj i razvoj geografske nauke; - navodi podjelu geografije - navodi predmet, pojam i metode istraživanja u geografiji; - poznaje dijelove Sunčevog sistema; - poznaje i tumači geografske elemente, sadržaj na karti i globusu; - definiše geografsku i topografsku kartu i poznaje njihove elemente; - uočava i definiše faktore koji utiču na transformaciju prirodne u geografsku sredinu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Snalazi se u prostoru i vremenu koristeći kartografska pomagala i savremena sredstva za orijentaciju; - navodi razlike između planeta Sunčevog sistema - objašnjava vrste Zemljinih kretanja i razlikuje njihove posljedice; - objašnjava i razumije razlike između lokalnog i zonalnog vremena - razlikuje i objašnjava osnovne geografske koordinate; - kratko opisuje geografsku i topografsku kartu i njihove elemente i rečeno može primijeniti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samostalno prikuplja i analizira geografske informacije i podatke; - koristi se topografskim znacima; - upoređuje i analizira kartografske projekcije; - samostalno izrađuje tematske karte i slijepe karte i kartografske profile; - primjenjuje informaciono-komunikacijske tehnologije (GIS, GPS).
Fizička geografija/zemljopis	<ul style="list-style-type: none"> - Zna identifikaovati geografski omotač i navesti osnovne činjenice o geosferama; - reprodukuje činjenice o geosferama (atmosfera, hidrosfera, litosfera, biosfera, pedosfera); - poznaje sastav i strukturu Zemlje i zemljine kore; - reprodukuje činjenice o reljefu i uticaju unutrašnjih i spoljašnjih sila; - reprodukuje činjenice o klimi i hidrografiji; - reprodukuje osnovne činjenice o tlu, biljnom i životinjskom svijetu; - dovodi u vezu klimatske promjene s transformacijom geografskog prostora; - identifikuje faktore ugroženosti (atmosfera, hidrosfera, pedosfera i biosfera); - ukazuje na zakonitosti geografskog omotača i njihovo urušavanje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Raščlanjuje prirodne procese i utvrđuje njihov uticaj na geografsku sredinu; - analizira geološka razdoblja i orogeneze; - povezuje djelovanje endogenih i egzogenih sila sa nastankom različitih tipova reljefa; - izdvaja i razlikuje klimatske tipove po Kepenovoj klasifikaciji - artikuliše dokaze o važnosti očuvanja prirodnih resursa, prirodne i kulturne baštine; - artikuliše pojam životne sredine; - objašnjava važnost postojanja različitih ekosistema za održivost života; - locira posljedice narušavanja geografskih zakonitosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizira povezanost ključnih prirodnih procesa na globalnom nivou; - učestvuje aktivno na projektima zaštite i unapređenja životne sredine; - provodi različite mjere zaštite i unapređenja životne sredine; - objašnjava povezanost fizičkih, hemijskih i bioloških promjena u geografskoj sredini; - objašnjava važnost očuvanja sklada ljudskog djelovanja na prirodnu ravnotežu (uzroke i posljedice njihovog djelovanja).

Društvena geografija/zemljopis	<ul style="list-style-type: none"> - Definiše osnovne demografske pojmove; - izdvaja različite strukture stanovništva (biološka, rasna, jezička, religijska, nacionalna, obrazovna i ekonomska); - imenuje faktore koji utiču na razmještaj stanovništva svijeta; - navodi broj i dinamiku stanovništva svijeta; - definiše pojam migracija i njihovu podjelu; - definiše pojam strukture stanovništva i vrste strukture; - izdvaja potrebnu strukturu stanovništva; - identifikuje multinacionalne kompanije i zna njihov značaj; - identifikuje razvijene i nerazvijene zemlje svijeta i prepoznaje kriterije podjele; - prepoznaje različitost jezika i religija; - imenuje pojam nacionalnog dohotka i bruto nacionalnog dohotka; - navodi pojam naselja i funkcije na osnovu kojih se dijele; - definiše urbanizaciju i identifikuje njene posljedice; - identifikuje seoska naselja i funkcije; - ukazuje na značaj naselja; - definiše pojam privrede; - razlikuje sektore privrednih djelatnosti; - navodi podjelu privrede na djelatnosti; - definiše poljoprivredu i navodi pojam značaj i podjelu; - opisuje energetske izvore i identifikuje vrste i značaj svakog pojedinog izvora; - ukazuje na problem energije u svijetu-energetsku krizu; - navodi sirovine, vrši njihovu podjelu i navodi značaj; - definiše industriju, pojam podjelu i značaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - Objasnjava načine života stanovništva u životnom okruženju; - objašnjava prostorni razmještaj stanovništva na zemlji i uticaj različitih faktora na prirodno i mehaničko kretanje stanovništva; - navodi primjer formule za izračunavanje komponenti prirodnog kretanja stanovništva; - objašnjava demografsku eksploziju - izdvaja zone najgušće koncentracije stanovništva na Zemlji - razlikuje vlastiti identitet od ostalih identiteta; - daje kritički osvrt o uticaju društva ekonomije i kulture na razvoj identiteta pojedinca; - kritički prosuđuje globalizaciju i njene uticaje i uticaj tehnologije na globalizaciju; - procjenjuje ulogu i uticaj međunarodnih organizacija i multinacionalnih kompanija na proces globalizacije; - razjašnjava osnovne ekonomsko-geografske probleme savremenog svijeta; - objašnjava probleme ishrane stanovništva svijeta; - artikulise demografsku eksploziju i predviđa prognozu rasta broja svjetskog stanovništva sa posljedicama; - objašnjava vezu ekspanzivnog rasta stanovništva i urbano-ekološke posljedice; - rezimira važnost korištenja obnovljivih izvora energije; - objašnjava eksploataciju obnovljivih i neobnovljivih izvora, povezujući ih sa razvojem ekonomije. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizira društva i kulture u različitim dijelovima svijeta; - analizira egzistencijalna pitanja koja utiču na pojedince i grupe - analizira kako grupe društva i kulture tumače ljudske potrebe i odnose; - analizira kako različite strukture stanovništva utiču na razvoj zavičaja, domovine i svijeta; - analizira i stavlja u vezu ekonomski razvoj s prirodnim bogastvima; - procjenjuje i prognozira odrednice geografskog determinizma i geografskog posibilizma; - analizira uzroke i posljedice prostornog razmještaja i povezuje ih sa prirodnim i mehaničkim kretanjima; - analizira prostornu strukturu grada; - demonstrira argumente o važnost sprovođenja različitih populacijskih politika na primjerima; - analizira funkcionalnost saobraćajnih sistema i saobraćajnih mreža; - procjenjuje i utvrđuje značaj saobraćaja kao preduslov globalizacije; - istražuje i upoređuje društvene promjene u prošlosti koristeći različite izvore; - procjenjuje kritički različite političke sisteme i s njima povezani društveni razvoj; - procjenjuje kritički ekološku prihvatljivost obnovljivih i neobnovljivih izvora energije; - procjenjuje kako se energetske izvori racionalno koriste za održivi razvoj. - analizira vrste turizma.
---------------------------------------	---	--	---

<p style="text-align: center;">Regionalna geografija Evrope i svijeta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reprodukuje osnovne fizičkogeografske i društvenogeografske odlike regija i zemalja svijeta; - definiše pojmove, pretpostavke i oblike ekonomskog povezivanja naroda i država u svijetu; - izdvaja ekonomski razvijene i slabije razvijene zemlje u svijetu; - ukazuje na savremene probleme u svijetu sa aspekta ekonomskih integracija, globalizacije svjetske privrede i njene posljedice; - izdvaja regionalno-geografska područja Evrope i svijeta; - reprodukuje pojmovno-terminološki sistem regionalne geografije kao naučne discipline; - prepoznaje i izdvaja osnovne fizičkogeografske i društvenogeografske karakteristika pojedinih regija i država. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje izdvojena područja svijeta i opisuje je ih tradicionalnim regionalno-geografskim prikazom; - prirodnu sredinu kontinenta ili regije razmatra i opisuje sa stanovišta dinamike, strukture i razvoja; - artikuliše specifične osobine (prirodne, društveno-ekonomske) pojedinih regija i zemalja; - objašnjava međuzavisnost Evrope i vanevropskih kontinenata i dovodi u vezu društvene, političke i ekonomske odnose; - izdvaja i objašnjava regije u Evropi na bazi specifičnih historijskih, geopolitičkih, ekonomskih i kulturnih odlika; - objašnjava uzroke rasprostranjenosti i posljedice kolonizacije vanevropskih kontinenata; - razlikuje tijela EU i UN. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizira različite aspekte geografskog položaja Evrope i vanevropskog kontinenta(izdvaja i upoređuje različite geološke, reljefne i bioklimatske cjeline); - procjenjuje ulogu (ekonomska, politička, vojna) velikih zemalja u svijetu; - analizira i objašnjava organizaciju i ciljeve Evropske unije; - analizira povoljni i nepovoljni aspekt geografskog položaja pojedinih kontinenata; - upoređuje prirodno-geografsku raznolikost pojedinih kontinenata; - procjenjuje prirodno-geografska obilježja na osnovu kojih je moguć ekonomski razvoj pojedinih regija; - analizira i izdvaja glavne turističke regije.
<p style="text-align: center;">Geografija/Zemljopis Bosne i Hercegovine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reprodukuje osnovne historijsko-geografske podatke o razvoju Bosne i Hercegovine; - kratko opisuje međunarodno priznanje i Dejtonski sporazum; - opisuje osnovne fizičko-geografske karakteristike (reljefa, klime i hidrografije) Bosne i Hercegovine; - ukazuje na osnovne činjenice migracija stanovništva, dinamiku i strukturu stanovništva u Bosni i Hercegovini; - locira položaj Bosne i Hercegovine u novom političkom okruženju; - prepoznaje najvažnije prirodne resurse (ugalj i hidroenergija); - identifikuje prirodne i društvene uvjete za razvoj privrede Bosne i Hercegovine; 	<ul style="list-style-type: none"> - Kritički se osvrće na teritorijalni razvoj od najstarijih vremena do danas; - objašnjava karakteristike geografskog položaja Bosne i Hercegovine; - procjenjuje uticaj prirodne osnove na društveni i privredni razvoj BiH; - opisuje prirodne karakteristike Bosne i Hercegovine i njihove specifičnosti; - orijentiše se praktično na terenu pomoću karata i stečenih znanja iz topografije; - opisuje nacionalne parkove i parkove prirode u Bosni i Hercegovini - razumije demogeografske karakteristike Bosne i Hecegovine; - opisuje i predviđa demogeografske probleme Bosne i Hecegovine; 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizira prednosti i probleme pristupanja BiH u EU i različitim međunarodnim integracijama i asocijacijama; - imenuje i otkriva međusobne odnose geološke građe i geotektonskog sklopa morfostrukturnog plana Bosne i Hercegovine; - imenuje i otkriva klimu klimatske pojave i fluvijalni proces na modifikaciju reljefa i nastanka tla; - analizira teritorijalno uređenje Bosne i Hercegovine; - analizira uticaj prirodnih i društveni faktora na razvoj privrede u Bosni i Hercegovini;

	<ul style="list-style-type: none"> - locira položaj Bosne i Hercegovine u Evropi i svijetu sa ekonomskog i saobraćajnog aspekta; - u radu koristi ispravnu geografsku terminologiju za Bosnu i Hercegovinu; - navodi osnovne prirodno-geografske i društveno-geografske karakteristike Tuzlanskog kantona, užeg i šireg zavičaja; - navodi osnovne fizičkogeografske i društvenogeografske karakteristike općine i naselja u kojem je škola. 	<ul style="list-style-type: none"> - rezimira prirodno i mehaničko kretanje stanovništva i strukturu stanovništva; - postiže razvijenu ekološku kulturu u cilju očuvanja životne sredine; - razlikuje obnovljive i neobnovljive prirodne resurse i pravi pregled njihovog razmještaja; - razlikuje specifičnosti Tuzlanskog kantona u odnosu na druge dijelove Bosne i Hercegovine i klasifikuje općine unutar njega po stepenu razvijenosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizira faktore razvoja turizma i izdvaja vrste turizma u Bosni i Hercegovini.
--	--	---	--

4. STRUKTURA ISPITA

Ispit iz geografije sastoji se od ukupno 32 pitanja koja obuhvataju pet oblasti, s tim da su zastupljena sva tri nivoa znanja (niži, srednji i viši). Struktura ispita je prikazana u tabeli koja slijedi:

Tematske oblasti	Nivo 1		Nivo 2		Nivo 3		Ukupno bodovi	Procenti	Ukupan broj pitanja
	Bodovi	Broj pitanja	Bodovi	Broj pitanja	Bodovi	Broj pitanja			
Uvod u geografiju s matematičkom geografijom i kartografijom	3	2	6	2	4	1	13	13%	5
Fizička geografija/zemljopis	4	2	15	4	4	1	23	23%	7
Društvena geografija/zemljopis	5	2	14	4	4	1	23	23%	7
Regionalna geografija Evrope i svijeta	5	2	17	5	4	1	26	26%	8
Geografija/zemljopis Bosne i Hercegovine	3	2	8	2	4	2	15	15%	5
UKUPNO	20	10	60	17	20	5	100	100 %	32

5. TEHNIČKI OPIS ISPITA

5.1. Trajanje ispita

Ispit iz nastavnog predmeta Geografija je pismeni, a polaganje se vrši bez prekida i traje 120 minuta. Ocjenjivanje na ispitu je eksterno. Test se popunjava hemijskom olovkom (plave ili crne boje). Za vrijeme ispita zabranjeno je koristiti geografske karte ili atlas, kao i mobilni telefon, pametni sat, digitron. Neophodno je navedene uređaje isključiti prije početka ispita.

5.2. Vrste zadataka i bodovanje

Prvi dio ispita:

Zaokruži slovo/slova ispred tačnog/tačnih odgovora, upiši oznake ili zaokruži tačnu tvrdnju. Ukoliko se traži više tačnih odgovora to će biti naznačeno u zadatku. Nije dozvoljeno zaokružiti više odgovora od traženog broja, jer se u tom slučaju neće priznati bodovi za to pitanje. Zadaci su bodovani sa 1 do 3 boda a to je naznačeno pored pitanja.

Pitanja sa jednim odgovorom nose jedan bod. Pitanja sa tri do četiri odgovora nose dva boda. Zaokružena dva tačna odgovora se vrednuju jednim bodom. Pitanja kojim se traži da pojmovima pridružite odgovarajuća obilježja nose tri boda. Tri ispravno povezane tvrdnje se boduju sa dva boda, a dvije tvrdnje jednim bodom. Pitanja kojim se traži da se zaokruži tvrdnja (tačno-netačno) nose dva boda. Za tri ispravna riješena nose jedan bod.

Drugi dio ispita:

Napiši odgovore ili dopuni rečenice. Zadaci u drugom dijelu ispita su bodovani sa 2 do 4 boda. Svaka tačna tvrdnja nosi jedan. Pitanja kojim se traži da se dopuni rečenica vrednuju se sa tri boda. Broj ponuđenih odgovora je u skladu sa težinom pitanja. Natpolovičan odgovor se boduje sa dva boda, a djelimično tačan odgovor se boduje jednim bodom.

Na pitanja gdje se dopisuju tri tačna odgovora svaki tačan odgovor se boduje jednim bodom. Na pitanja gdje se dopisuju četiri tačna odgovora svaki tačan odgovor se boduje jednim bodom. Na pitanja gdje se dopisuju pet tačnih odgovora minimalno dva tačna odgovora se boduje jednim bodom.

Treći dio ispita:

Pitanja kojim se traži da se opiše, objasni i označi nose ukupno četiri boda. Za potpuno opisano, objašnjeno ili označeno pitanje odgovor se boduje sa četiri boda. Za djelimično odgovorne zadatke, prema procjeni pregledača testa, učenik dobija tri, dva ili jedan bod.

6. OPIS BODOVANJA

Za sva uspješno riješena pitanja učenik može ostvariti 100 bodova. Kod svih vrsta zadataka, osim kod pojašnjavanja traženih pojmova, učenik će za svaki tačan odgovor dobiti jedan bod. Za zadatak kojim se traži pojašnjenje pojmova ukoliko je odgovor potpun učenik će dobiti dva boda, a ako je djelomično tačan odgovor, priznat će se jedan bod. Ukoliko se dogodi da učenik napravi grešku tokom popunjavanja testa, može to ispraviti na slijedeći način:

- ako su zadaci kod kojih je potrebno zaokružiti odgovor, može se poništiti tako što će napisati iks (X) preko tog odgovora i onda zaokružiti drugi,
- ako su zadaci kod kojih se traži dopunjavanje odgovora, može se poništiti tako što će precrtati taj odgovor, a zatim napisati novi odgovor iznad, ispod ili pored precrtanog odgovora.

7. PRIMJER TESTA

U ovom poglavlju su primjeri ispitnih pitanja za svaku oblast i sve vrste zadataka, kao i za svaki nivo zahtjeva dostizanja ishoda sa tačnim odgovorom i načinom bodovanja.

I Zaokruži slovo/slova ispred tačnog/tačnih odgovora, poveži pojmove, zaokruži tvrdnju!

1. Osnivačima moderne geografije smatraju se:

- a) A. von Humboldt i K. Ritter
- b) Aristotel i Ptolomej
- c) Eratosten i Al Biruni
- d) G. Galilej i N. Kopernik

1 bod

2. Među nabrojanim pojmovima zaokružite posljedice Zemljine revolucije:

- a) smjena godišnjih doba
- b) smjena dana i noći
- c) toplotni pojasevi
- d) nejednaka dužina dana i noći
- e) skretanje vjetrova na Zemlji

2 boda

3. Među nabrojanim pojmovima zaokružite površinski oblik kraškog reljefa:

- a) vrtače
- b) jame
- c) cirkovi
- d) pećine

1 bod

4. Među nabrojanim pojmovima zaokružite slova sa tačnim odgovorima! Stalni vjetrovi su:

- a) pasati
- b) košava
- c) polarni vjetrovi
- d) fen
- e) zapadni vjetrovi
- f) bura

2 boda

5. Zaokruži slova ispred tačnih odgovora. Obnovljivi izvori energije su:

- a) ugalj
- b) nafta
- c) sunčeva energija
- d) plin
- e) hidroenergija
- f) energija vjetra

2 boda

6. Pojmovima pridružite odgovarajuća obilježja!

_____ zemunica	a) posjed, dobro, veće imanje, salaš
_____ sojenica	b) u tlo ukopane nastambe
_____ hacijenda	c) nastambe na stupovima iznad vodene površine
_____ polis	d) grad-država opasan zidovima sa samostalnom upravom u antičkoj Grčkoj
_____ municipij	f) grad sa samostalnom gradskom upravom u Rimskom carstvu

3 boda

7. Zaokruži ispred navoda T - tačno i N - netačno:

T	N	Savezna Republika Njemačka je zemlja sjeverne Europe
T	N	Helsinki je glavni grad Finske
T	N	Rijeka Bramaputra pripada slivu Tihog okeana
T	N	Oslo je glavni grad Norveške

2 boda

8. Države pridružite odgovarajućim geografskim lokalitetima?

_____ Normandija	a) Francuska
_____ Jiland	b) Danska
_____ Grinvič	c) Švedska
_____ Malme	d) Ujedinjeno Kraljevstvo
_____ Kamčatka	f) Ruska Federacija

3 boda

9. Količina padavina na području Bosne i Hercegovine se povećava pravcem:

- a) jugozapad – sjeveroistok
- b) sjeveroistok – jugozapad
- c) jugoistok – sjeverozapad
- d) sjeverozapad – jugoistok

1 bod

10. Zaokruži ispred navoda T - tačno i N - netačno:

- T N Bosna i Hercegovina je zemlja Istočne Europe
- T N Rijeka Bosna pripada Jadranskom slivu
- T N Bosna i Hercegovina graniči sa pet susjednih zemalja
- T N Pećina Vjetrenica je u Popovu polju

2 boda

II Napiši odgovore ili dopuni rečenice!

11. Navedi planete koje nedostaju: Planete navodimo prema udaljenosti od Sunca, od najbliže do najdalje: Merkur, _____, _____, _____, Jupiter, _____, Uran, _____ i Pluton kao planetoid.

3 boda

12. Zemlja se kreće oko Sunca po putanji koja se zove _____, dužina te putanje iznosi _____ miliona km i Zemlja se po njoj kreće brzinom od _____ km/sec.

3 boda

13. Bora nastaje pod uticajem _____ tektonskih _____, a sastoji se od antiklinale, _____ i _____.

3 boda

14. Dopunite rečenice:

- a) Izohijete su linije koje povezuju tačke sa istom _____.
- b) Izobare su linije koje povezuju tačke sa istom _____.
- c) Izobate su linije koje povezuju tačke sa istom _____.
- d) Izohaline su linije koje povezuju tačke sa istom _____.
- e) Izoiste su linije koje povezuju tačke sa istom _____.

4 boda

15. Prema načinu nastajanja zemljotresi (trusovi) mogu biti:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

4 boda

16. Atmosfera se dijeli na sljedeće slojeve:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) a neki uključuju i _____

4 boda

17. Dopuni rečenice:

Naseljeni dio kopna zove se _____, nenaseljeni dio zove se _____, a povremeno naseljeni dio kopna je _____.

3 boda

18. Pojmove pridružite obilježjima upisivanjem odgovarajućeg broja:

Epoha u okviru kvartara, počela prije oko 2 miliona godina, zove se _____.

Mlađe kameno doba, od 4 000. do 1 800. godine p.n.e., zove se _____.

Sjedilački način života, tj. stanovanje i naseljenost na jednom mjestu, zove se _____.

3 boda

19. Kriteriji za određivanje statusa grada su:

a) _____

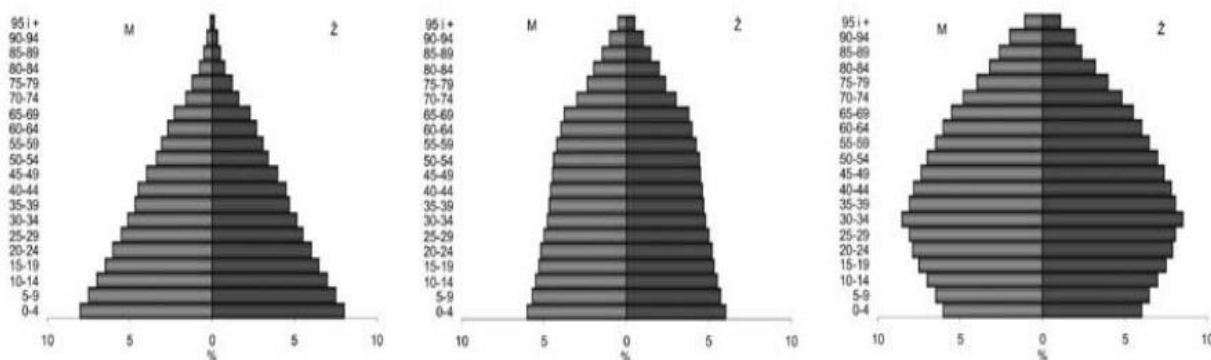
b) _____

c) _____

d) _____

4 boda

20. Ispod piramida, na linije i u zagrade, upišite tipove dobnog spolnog sastava stanovništva!

ekspanzivno ili _____, stacionarno ili _____, konstriktivno ili _____
 (mlado) () ()

4 boda

21. Navedite tri rijeke koje pripadaju slivu Jadranskog mora, a dotiču sa Balkanskog poluotoka:

a) _____

b) _____

c) _____

3 boda

22. Od navedenih država izdvoji one koje pripadaju Sjevernoj Africi i navedi dvije koje nisu u popisu!

a) Alžir

b) Bocvana

c) Libija

d) Egipat

e) Lesoto

f) Namibija

1) Sjeverna Afrika: _____, _____, _____

2) Sjevernoj Africi pripadaju i _____ i _____.

3 boda

23. Prostorne cjeline pridružite odgovarajućim obilježjima:

Otočna skupina južno od ekvatora kojoj pripada otok Irijan zove se _____ na kome se nalazi država Nova Gvineja i otoci istočno od nje _____.

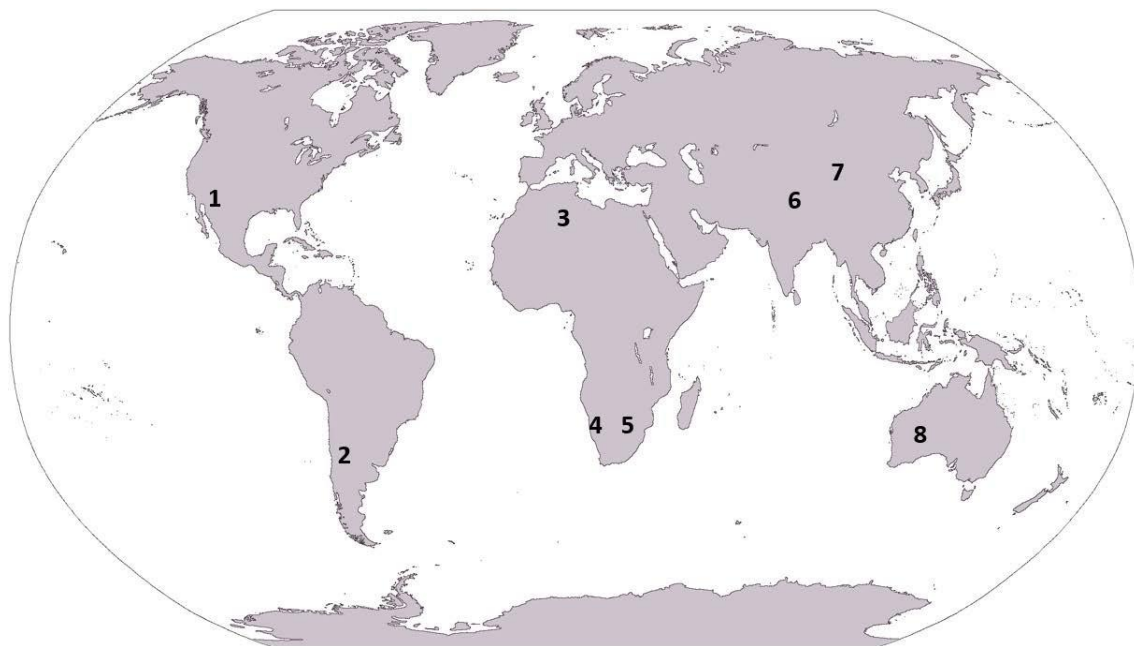
Maori su starosjedilačko stanovništvo države _____.

Ekvatorski otoci, Kukovi, Samoa, Havajski i dr. otoci pripadaju ovoj otočnoj skupini _____.

3 boda

24. Upišite nazive pustinja prikazanim na karti pod brojevima 2, 3, 4 i 7.

2) _____ 3) _____ 4) _____ 7) _____

4 boda

25. Reljefne cjeline Njemačke su:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

4 boda

26. Na osnovu prirodne homogenosti teritorij Bosne i Hercegovine se dijeli na četiri regije, a to su:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

4 boda

27. U tabeli su navedena polja i ravničarske regije (ravnice) na sjeveru Bosne i Hercegovine, u njezinom nizijском reljefu. U preostala prazna polja upiši topografski položaj!

Redni broj	Polja i ravnice u nizijском dijelu Bosne i Hercegovine	Topografski položaj
1	Knešpolje	
2	Lijeve polje	
3	Ivanjsko polje	
4	Šamačko polje	
5	Semberija	Međurječje Drine i Save

4 boda

32. Na priloženoj karti Bosne i Hercegovine označite lokaciju kružićem i upišite nazive slijedećih gradova: Sarajevo, Banja Luka, Mostar, Tuzla, Zenica, Travnik, Bihać, Prijedor, Doboj, Brčko, Bijeljina, Zvornik, Goražde, Trebinje, Livno i Neum.

4 boda

8. PRIPREMA ZA ISPIT

8.1. Savjeti nastavnicima

Nastavnicima se preporučuje da detaljno prouče ispitni katalog i da pomognu učenicima da se na vrijeme pripreme za polaganje maturalnih testova iz geografije. Bilo bi poželjno da nastavnici u sklopu pripremanja učenika sastavi minimalno jedan test koristeći se primjerom koji je dat u katalogu, tako što će biti zastupljene sve vrste ispitnih zadataka po nivoima.

8.2. Savjeti učenicima

Literaturu za pripremu ispita iz nastavnog predmeta Geografija čine svi udžbenici koji su bili propisani i odobreni od Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona tokom proteklog četvorogodišnjeg razdoblja. Popis odobrenih udžbenika može se naći na web stranici www.ematura.pztz.ba.

Učenici trebaju da dobro poznaju način polaganja ispita što će postići pažljivim proučavanjem ispitnog kataloga, rješavanja primjera testa navedenog u katalogu i testova koje pripreme nastavnici tokom nastave. Na samom testiranju, prije odgovaranja na pitanja, trebaju pažljivo pročitati upute i tekst svakog postavljenog pitanja.